ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՊԱՏՄԱՆԻՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԱՆԽԻԿ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Կ. Պոլսոյ համար	6 մէճիտ	3 մէճ.
Գաւառաց	» 7 »	3 1/2 »

Direction du journal arménien
HAÏRÉNIK · CONSTANTINOPLE
20—Bab-Aly djadéssi—20

10 փարա

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 փարա

ՊԱՏՄԱՆԻՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔի վերաբերեալ որ եւ է ճամակ եւ գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէն-Խմբագիր Կ. Պոլիս Պապը Ալի ճատտեսի թիւ 20 Ճիվխիկեան տպարան։

Gérant-Responsable
M. MELIKIAN

ՏԱՄՆԵԻԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—Թիւ 2071 ՀԻՆԴՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒԼԻՍ 1886 (Ն. Տ.) 12 ՕԳՈՍՏՈՍ

Կ. ՊՕԼԻՍ 30 ՅՈՒԼԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԻՐԱՑՈՒ

Տիրացու կ'ըսուի այն անձին որ եկեղեցական աստիճանի կամ պաշտաման նուիրուած է կամ նուիրուելու հանդերձեալ երգեցիկ դպրաց, լուսարարաց տիրացու ըսել սովորութիւն եղած է, զի եկեղեցւոյ մի կարեւոր պաշտաման նուիրեալ են, նոյնպէս աշխարհական մը որ հանդերձեալ է կոչուիլ ի քահանայութիւն, և կիսասարկաւագութեան, կամ աւագ սարկաւագութեան աստիճանը կ'ընդունի, կը կոչուի «տիրացու»։ իսկ երբ քահանայ ձեռնադրուի, կը կոչուի «տէր»։

Այս յարգական բառը, հետզհետէ, այնքան փոփոխութիւն կրեց իւր նշանակութեանը մէջ, որ այժմ հասասար կը բռնուի «իմաստակ» բառին, եթէ մէկն ուզէ ուրիշն իմաստակ կոչել, կ'անուանէ զնա տիրացու։ Հասարակութեան բերնին մէջ իսկ գործածութիւն ստացած է այս բառ իբրեւ նախատական ձեւ ընդդէմ այլոց, զոր կ'ուզեն նախատել։

Ո՛րկէ մուտ գտաւ տիրացու բառին նախատական գործածութիւնն և այսքան ընդհանրացաւ, եթէ չենք սխալիր, առաջին անգամ տպագրիչ ձանիկ Արամեանն սկսաւ ազդն անուանել տիրացու։ Մենք տիրացու ազդ ենք, կ'ըսէր ձանիկ Արամեան, մեր բոլոր ուշադրութիւնը նուիրած ենք եկեղեցի չինելու, զայ բարեզարդելու, անոր պայծառութիւնը հոգալու, դպիրներ ունենալու, քահանաներ պահելու և լն., և կը կարծեր թէ այդչըքանակէն դուրս երթալ չենք ուզեր, անկէ զատ ուրիշ պետոյից վրայ բնաւ ուշադրութիւն չենք դարձներ։

Այս անուանարկութիւնն հետզհետէ ընդհանրացաւ։ և դազափարներն ար ժամանակին հետ, այնպիսի փոփոխութիւն կրեցին, որ այլ ևս տիրացու ազդ չկոչուելու, կա տիրացու չերեւալու համար չանքեր եղան եւ կեղեցի չերթալու, եկեղեցւոյ գործոց վրայ չզբաղելու, եկեղեցական բանները ծաղրելու։ Տիրացու բառն ալ սկսաւ նախատական գործածութիւն մ'ունենալ որ մինչեւ ցարդ կը տեւէ։ և այժմ, իմաստակ բառին նշանակութեամբ, Հայ գրագէտներն իրարու դէմ կը գործածեն։

Տակաւին քանի մ'օր առաջ, յուլիս 19ին, Արեւելք ցաւելով կը հաստատէր թէ, «հիմա չատ խոհուն մարդիկ, որք 40 տարին անցուցած են, զարմանօք կը տեսնեն թէ այլապէս չատ լաւ կրթուած բազմաթիւ հայ պատանիք և երիտասարդք համեմատապէս քիչ բան գիտեն Հայ Դպրութեանց, Հայ Պատմութեան և Հայ Եկեղեցւոյ վրայ։ Չենք կրնար մեկնել թէ ինչպէս կարելի է որ այս զաւակունք աւելի քաղաքակրթեալ սերնդեան մը այդ կարեւոր առարկայից նկատմամբ նուազ ծանօթութիւն ունենան քան իրենց մէջ առջի սերունդը։ Ցաւելով կը հաստատեն թէ, իրբեւ ուղղակի արդիւնք անբաւականութեան այս կարգի ծանօթութեանց, այժմու սերնդեան մի կարեւոր մասը նախորդին չափ ԱԶԳԱՑԻՆ ՉԳԱՑՈՒՄ և ԱԶԳԱՑԻՆ ԻՐԵՐՈՒ հոգածութիւն չունի»։

Արեւելք այս սոսկալի ճշմարտութիւնը խոստովանելէ յետոյ, կը յաւելու թէ, «թէեւ չատ իրաւունք ունինք ցաւելու, բայց իրաւունք չունինք զարմանալու այս յոռետեսութեանց վրայ, նախորդ սերնդոց դրեթէ բոլոր կրթութիւնն ազգային վարժարաններէն առնուած կրթութիւն մ'էր։ արդի սերնդեան մի կարեւոր մասին կրթութեան լաւագոյն մասն սոյն հաստատութիւններէ դուրս ստացուած է»։

Արդ այն հայերն որք ազգային վարժարաններէ դուրս՝ օտար վարժարանաց մէջ կրթուած են, և հայ դպրութեանց, հայ պատմութեան և հայ եկեղեցւոյ վրայ քիչ բան գիտեն, կամ բնաւ չգիտեն։

Որք եկեղեցի չեն յաճախեր, եկեղեցական պաշտամանց վրայ միտք և սէր չունին, տիրացու չերեւելու համար։

Բնականաբար ազգային զգացում և ազգային իրերու հոգածութիւն չեն ունենար, որով կը լլկին միայն անուամբ Հայ։ եւ եթէ երբեմն դիրենք չրջապատող օտար ազգերէն ամչնալով, ազգային զգացում և ազգային իրերու հոգածութիւն ունեցող կերեւան, զայդ եւս առ ի ցոյց մարդկան կամ այլ նպատակաւ ի գործ կը դնեն, և ոչ իրրեւ պարտաւորութիւն Հայութեան։

Ուրեմն ի՞նչ կը յուսացուի այնպիսի սերնդէ մը, որ թէև լինի բարեկիրթ, ուսեալ և ճոխացեալ, սակայն ազգային զգացում և ազգային իրերու հոգածութիւն չունի։

Մեզ համար լինչ որ են ցոյնը, Հրեայն, նոյնն են նաեւ այդ անուամբ Հայերը։

Բայց այս տխուր վիճակն ուրե՞ք իւր պատճառները։ Մեր ազգային թերթերն պատասխանատուութեան կարեւոր բաժին մ'ունենին այս մասին, ապրելու համար չողորմելու հարկին մէջ, և երբեմն անձնական կրից յագուրդ տալու համար ոչ միայն չատ անգամ ճշմարտութիւնը չեն հրատարակեր, այլ նաեւ կը խեղաթիւրեն զայն։

Ազգային զգացման և ազգային իրերու հոգածութեան նուազման ի՞նչ աւելի չախչախիչ փաստ քան կաթողիկոսական խնդիրը, որոյ մէջ ազգն ամօթալի պարտութիւն կրեց և իւր եկեղեցւոյ ինքնօրինութիւնն և անկախութիւնը վտանգեց։ Բայց գտնուեցան Հայ անունը կրող չուառականներ, որք ծափ զարկին և փառաբանեցին զՀարուածիչն կարծելով թէ այդ խնդրոյն մէջ հարուածեալն է ազգընտիրն, մինչ նոյն ինքն ազգն ու եկեղեցին էր։

Այսպէս նաեւ ազգային կրթութեան խնդիրն իւր որոշ գոյնն և ուղղութիւնը չէ ստացած, զի հասարակաց թերթերն այդ մասին ըստ արժանւոյն չեն ծաւալած, կամ եթէ մին քիչ չատ ուղղութիւն մը յուցնել ուզեր է, այլք անտարբեր գտնուեր են, և կամ զայն ուղղակի և անուղղակի հարուածեր են։

Իսկ ի՞նչ ըսենք թերթի մը, և ինքզինքն առաջնակարգ անուանող թերթի մը,— թէ և ցուցամոլութիւնն այլոց կը վերագրէ, մանաւանդ այն մի քանի աննման վարժապետաց, որք անձին դոհմութեանէն, որ ճշմարիտ Հայոց ձայնին և մաղթանաց լսէ և պահպանէ այս բազմաչարչար ազգն իւր Աստուածային հովանւոյն ներքեւ, Հրէից ազգը բարի սովորութիւն մ'ունի, չաբաթ օրերը, միահամուռ Սինակոկան երթալ և միաբարբառ աղօթել առ Աստուած։ Այս ազգային հաւատքը պահեց զիրենք ցարդ, թէ և դժբաղդութիւն ունեցան կորուսանել լեզուն և ազգային ուրիշ յատկութիւններ։ բայց չաբաթ օրերը միահամուռ, հասարակաց տան մէջ ժողովելով աղօթելու սովորութիւնը պահպանելով, պահպանեցին նաեւ ազ-

հոգւոյ թեամբ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանեն ազգին, — Արեւելքին ըսել կուզենք, որ յուլիս 19ին հայ Դպրութեանց, հայ Պատմութեան և հայ եկեղեցւոյ մասին հմտութիւնն էական հարկ կը նկատէ հայ զաւակաց վրայ, իսկ յուլիս 26ին կը փոխէ այդ ծրագիրը և անոր տեղ սա կը ներկայացնէ. «Անգլիացի տղան կը սորվի քանի մը լեզուներ, Թուաբանութիւն և կունենայ կորովի մարմին մը,— ահա պարզ ծրագիր մը զոր կրնանք ի գործ դընել»։

Երբ խմբագրութիւն մը ազգն առաջնորդելու և լուսաւորելու պաշտօնն ստանձներ է, և ինք տակաւին հաստատուած չէ իւր համոզմանց և սկզբանց վրայ. և 8—10 աւուրց մէջ իրարու հակառակ ծրագիրներ կը ներկայէ ազգին, ի՞նչ իրաւունքով կրնանք սպասել որ ազգն ունենայ կրըթութեան հաստատուն և միօրինակ ծրագիր. երբ մին միւսին չինածը պիտի աւրէ, երբ թերթ մը և ինքզինքը առաջնակարգ անուանող թերթ մը իւր չինածը կաւրէ և այն մի քանի աւուրց մէջ։

Խմբագիր Տէր, ներեցէք որ այս յօդուածը ստորագրեմ Տիրացու։ Չի մենք,— հայ լեզուի մէջ «ես» ի գործածութիւնն առարտաւան միտք մը տուած լինելով, սովորութիւն եղած է «մենք» գործածել,— զի մենք տիրացու ենք, և կը սիրենք տիրացու մնալ, կիրակի օրեր երթալ յեկեղեցի, ձայնակցիլ տիրացուաց, փառաբանել զԱստուած և խնդրել անոր անհուն ողորմութենէն, որ ճշմարիտ Հայոց ձայնին և մաղթանաց լսէ և պահպանէ այս բազմաչարչար ազգն իւր Աստուածային հովանւոյն ներքեւ։ Հրէից ազգը բարի սովորութիւն մ'ունի, չաբաթ օրեր, միահամուռ Սինակոկան երթալ և միաբարբառ աղօթել առ Աստուած։ Այս ազգային հաւատքը պահեց զիրենք ցարդ, թէ և դժբաղդութիւն ունեցան կորուսանել լեզուն և ազգային ուրիշ յատկութիւններ։ բայց չաբաթ օրեր միահամուռ, հասարակաց տան մէջ ժողովելով աղօթելու սովորութիւնը պահպանելով, պահպանեցին նաեւ ազ-

գուլթիւնին։ Հրեայք Գաղղիոյ մէջ՝ Գաղղիացի, Գերմանիոյ մէջ Գերմանացի, Ռուսիոյ մէջ Ռուս լինելու դժբաղդութիւնն ունին. բայց դարձեալ հրեայ են պահպանելով իրենց Սինակոկները, և ամեն չաբաթ օրեր միահամուռ անդ յաճախելով։

Իսկ Հայերն Բոլոնիոյ, Ալբանիոյ, Հնդկաստանի և այլ եւրոպական քաղաքաց մէջ կորսուեցան, քանզի ոչ միայն գէթ կիրակի օրեր իրենց աղգային եկեղեցին յաճախելէ դադրեցան այլ և օտար եկեղեցւոյ յարեցան, Հայ եղողի մը լպա՛րքն է, անհրաժե՛շտ պարտք, գէթ կիրակի օրեր, երթալ եկեղեցի, Հայ ազգութեան տունը, աղօթել և տիրացուներուն ձայնակից լինել։ Բայց այժմ եկեղեցիները դատարկ են գրեթէ մեծ մասամբ, ուրեմն հայոց թիւն ալ նուազած է նոյնչափ. և այսպէս հետզհետէ պիտի պակսի Հայութիւնը եթէ մեր ազգային եկեղեցին յաճախելով տիրացութիւնն ընելէ, ազգային վարժարանաց մէջ ազգայինն կրթութիւն տալէ հետզհետէ դադրինք։

ՏԻՐԱՑՈՒՆ

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ նախընթաց օր Բ. Դուռը երթալով, կայսկառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն ապատակութեանց վրայ, զոր Քիւրտը սկսած են ընել Ռուսական սահմանագըլուխը Պայազիտի կողմը, կերեւի թէ սոյն լեռնականք իրենց առաջին քայլին մէջ կորստով ետ մղուեր են, սակայն սոյն պարտութենէն վերջը ասոնց գանազան ցեղերուն մէջ գրգռութիւն ծագելով, Ռուսական կառավարութիւնը պարտաւորեր է մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուլ ոևէ պատահականութեանց դիմագրելու և քիւրտերու կողմէ եղած ամեն նոր յարձակումի վանելու համար։ Բ. Դուռը վանայ կուսակալին հեռագրաւ հրաման ըրեր է որ սոյն դէպքին քննութիւնը կատարէ և միւսանգամ չկրկնուելու համար իւր հսկողութիւնն ի գործ դնէ։

— Մաքսային վարչութեան և ելեւմտից նախարարութեան միջեւ երկար բանակցութիւն մը տեղի ունեցաւ այս օրերս 300 հազար Օսմանեան ոսկւոյ ներքին փոխառութեան մը նկատմամբ որ կատարուած էր Ծունաստանի հետ ծագած վերջին խնդրոյն առեն։ Ցայտնի է արդէն որ սոյն փոխառութեան արժէթղթերը 0/0 5 տոկոս ունէին և անոնց կտրոններն որոց պայմանաժամը հասած էր, մաքսատան և մայրաքաղաքիս ու գաւառաց հանրային վարչութեանց կողմէ իբրեւ դրամ պիտի ընդունուէին։

Արդ, սոյն կտրոններէն մի քանիին պայմանաժամը հասած ըլլալով, մայրաքաղաքիս վաճառականներէն ոմանք իբրեւ դրամ մաքսային վարչութեան ներկայացած էին տուրքի փոխարէն։ Սակայն մաքսատունը չուզելով կտրոնները ընդունիլ, վաճառականք եւեւմտից նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեցին իրաց այս վիճակին վրայ և խնդրեցին որ վերոյիշեալ կտրոնները ընդունի, եթէ չուզեր որ վերջին փոխառութեան արժէթղթերը թէ Պօլսոյ և թէ գաւառաց մէջ մեծ անկում մը կրեն, ի հետեւս կառավարութեան դանձային վարկին։ Ելեւմտից նախարար Զիհնի էֆ. իրեն եղած խնդիրն ընդունելով, մաքսատան վերատեսուչ Էմիպ էֆ.ի յանձնարարեց որ սոյն արժէթղթերն իբրեւ դրամ ընդունի համաձայն կայս. հրամանագրի որ անոնց չրջաբերութիւնն արտօնած էր։ Հետեւաբար խնդիրն այս կերպով կարգադրուեցաւ։

—Մօնիթէօր կ'ըսէ թէ ելեւմտից նախարարութեան և Օսմ. պանքային միջեւ սկսած բանակցութիւնք, 150 հազար Օսմ. ոսկւոյ կանխավճար մ'ընելու վերաբերմամբ, վերջանալու վրայ են։

— Դարձեալ Մօնիթէօր կը գրէ թէ Բ. Դուռը Հալէպի Անգլ. հիւպատոսին և կուսակալին մէջ ծագած վէճը յատուկ յանձնախմբի մը միջոցաւ քննել որոշեր է, Թրօթթըը հազարապետը այս վէճին համար Հալէպ ղրկուած էր քանի մը շաբաթ յառաջ։

—Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնու իւր կառավարութեան հրամանաւ Ս. Բեդրսպուրկ կ'ուղեւորի այսօր արձակուրդով։

—Սէլանիկի Ռուսական նորընտիր ընդհ. հիւպատոս Պ. Եասթրէպօֆ Ս. Բեդրսպուրկէն մայրաքաղաքս վերադարձաւ և իր մօտոյ Սէլանիկ իւր նոր պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի։

—Եանեայի Ռուսական հիւպատոս Պ. Թրօհանովի Բայերմայի ընդհ. հիւպատոս անուանեցաւ։

—Լէվընթ կը գրէ թէ արքունի գանձը կը պահանջէ որ դրօշմաթղթոյ տպագրութիւնն հանրային պարտուց վարչութենէն փողերանոց փոխադրուի։ 1881 դեկ. 20ի պայմանագրութեան մը համաձայն կառավարութիւնը ինք պարտական է դրօշմաթուղթ հայթայթել սոյն վարչութեան հսկողութեան ներքև, սակայն մինչև ցարդ հանրային պարտուց վարչութիւնը կը տպագրէր սոյն թուղթերը, Արքունի գանձը այսպիսի պահանջում մ'ընելու կատարելապէս իրաւունք ունի. սակայն չգիտցուիր թէ ի՛նչ պատճառաւ իւր այս իրաւունքը չէ գործադրած, կ'երեւի թէ կառավարութիւնը այնպէս համոզուած է թէ դրօշմաթղթոց տպագրութեան մէջ զեղծումներ տեղի ունեցած են. անոր համար իւր իրաւունքը գործադրելու եւլած է այժմ։

—Դարձեալ Լէվընթ կը գրէ թէ 1873ի % 5 փոխառութեան 8 միլիոն արժէթղթոց չրջաբերութեան մասին տակաւին բան մը որոշուած չէ. սոյն արժէթուղթք արքունի գանձը կը գտնուին այժմ։

—Կարնոյ պաշտօնական լրագիրը, Ինվայի Շարքիյէ, հետեւեալ դէպքը կը հրատարակէ.

«Բաղէշի գաւառին մէջ թափառաշրջիկ քանի մը քիւրտ ցեղեր աւարառութեանց և ասպատակութեանց սկսեր են. և իրենց սոյն ասպատակութիւնը առաջին անգամ կարնոյ կուսակալութեան խնդուս և բասէնլէը գաւառակաց գիւղերուն վրայ ի գործ դրեր են։ Գիւղացիք առ հասարակ ասատկապէս բողոքելով կուսակալին, այս վերջինը հրամայեց որ քանի մը գունդարատակ զօրքեր ղրկուին յիշեալ տեղերն և ասպատակները բռնութեամբ ընդ հսկողութեամբ կարին բերուին։»

—Կայսերական բանակին ի նպաստ նուէր հաւաքելու պաշտօն ունեցող յանձնախմբին տեղեկագրէն կը տեսնուի որ Ալէքսանդրիոյ մաքսատան պաշտօնեայք, Ասիւթի, Տարսիէի, Ֆայումի գաւառակները և Գահիրէի, Իսմայիլիայի, Բոր-Սայիտի, Սուէյիշի ապահովագրական ընկերութեանց պաշտօնեայք և Մէսիր ու Մէքկէի Թէքկէները 7,682 անգլ. ոսկի և 247 օսմ. ոսկի նուիրեր են ի նպաստ կայս. բանակին։ Փէնկարիի կառավարական պաշտօնեայք և իր բնակիչք ալ 60 ֆր նուիրեր են։

—Սուտանէն նոր լուր չկայ գրեթէ։ Գահիրէէն նոր զօրագունդ մը պիտի ղրկուի ի Վատի-Հալֆա, Անգլօ-Եգիպտական պահակ զօրաց հետ միանալու համար. մեծաքանակ ուտեստ և ռազմամթերք ալ ղրկուեր են։

Տեղացի մը բռնութեամբ խոստովաներ է թէ, ինքը եգիպտական զօրքերը փախցնելու պաշտօն ունէր։

Գահիրէի անգլիական սպայից մէջ մեծ եռանդ կայ Մէհտիականց վրայ յարձակելու համար, ըստ որում ստուգուած է որ ձերբակալեալ անձր Մէհտիի արբանեակներէն մին է եղեր։

—Ալէքսանդրիայէն օգոստոս 3 թուով կը գրեն թէ, եգիպտոսի Բրիտանական զօրաց հրամանատար ՍՔէֆէնըըն զօրապետը գոստ. 4ի իրիկունը Ալէքսանդրիա հասեր է։ Քանի մ'անձինք, սպայք և եւրոպացի երեւելիք միայն դիմաւորել են զինքը կայարանն։ Զօրավարին խոր-դրանօք պաշտօնական ընդունելութիւն չէ եղեր իրեն։ ՍՔէֆէնըըն՝ էտիմպուրկի դքսին գալստեան սպասելու համար Ալէքսանդրիա գացեր է, ուր մտադիր է 15 օրի չափ մնալ։

Զօրավարը Սըր Զերվիւտաքիի Բամլէի մէջ ունեցած ապարանքն իջեր է։

—Մայրաքաղաքիս յունական գըբական Սիլլոդոսը իւր 25րդ տարեդարձի առթիւ՝ գիտական մեծ ժողով մը պիտի գումարէ օգոստ. 16/28 ին։ Արդէն բաւական թուով գրագէտներ և գիտուններ պօլիս եկած են ժողովին մասնակցելու համար։ Ծունաստանի կողմէն ներկայացուցիչ կարգուած են Պ. Անանիոսթաքի, անուանի աչաբոյժը, որ Աթէնքի բըժշկական ընկերութիւնը պիտի ներկայացնէ և որ քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի. Պ. Սբաթաքի գրագէտը վարժապետաց Սիլլոդոս պիտի ներկայացնէ. Պ. Բասթաթի յունական դպրութեան ծաւալման աշխատող Սիլլոդոսը պիտի ներկայացնէ. իսկ Պ. Արկիրօպուլօ, Լամպրօս և Բաբատօպուլօ, Բառնասոս Սիլլոդոսը պիտի ներկայացնեն։

— Պասրայի կառավարիչը սոյն գաւառի արաբ ժողովրդէն 250 ոսկի եւս հաւաքելով ի նպաստ կայսբանակին, պատերազմական գործոց նախարարութեան ղրկեր է։

—Վեհ. Սուլթանին որդիք՝ ժամանակէ մ'ի վեր աստղաբաշխութեան դաս կ'առնուն կայսերական դիտարանի տնօրէն Պ. Քուսմպարիէ։ Կայսորդիք բաւական յառաջդիմութիւն ըրած են սոյն ճիւղին մէջ։

—Մայրաքաղաքիս Ռումանական դեսպան Պ. Պալաչանօ՝ Պուքրէշէն Քօլէթի դացեր է։

—Շերքէսի ընկերութիւնը՝ կիրակի և ուրբաթ օրերը Սեւ ծովու բերանը ղբօսալի ճամբորդութիւն մը կազմակերպել ուղելով, Պօլսոյ նահանգապետի վարչութիւնն արդիլեր է զայն։

—Հումէն կը ծանուցանեն թէ, Պապը դիւանագիտական Քարմոյ իմացուցեր է որ՝ Բէքին ներկայացուցիչ մը ղրկել որոշած է, որ Մօնսինեօր Ակիւարոին պիտի լինի։ Զինական կառավարութիւնն ալ ներկայացուցիչ մը պիտի ունենայ ի Վատիկան, որ միանգամայն Լոնտրայի մէջ պիտի ներկայացնէ զՋինաստան։

—Լոնտրայէն Փարիզի լրագրաց կը հեռագրեն թէ, անգլիական աղբիւրէ հասած տեղեկութեանց համաձայն, Զինաստանի ամեն ազգէ՝ մինչեւ իսկ բնիկ կաթոլիկներու վրայ Ֆրանսական հովանաւորութիւնը Բէքինի պաշտօնական ակմբոց մէջ զանազան մեկնութեանց առիթ տըւած է և մինչեւ իսկ կը վախցուի որ Ֆրանսայի Միսիոնարաց անձնական ապահովութիւնը վտանգի են. թարկելու չափ դրգռութիւնք կրնան ծագիլ ժողովրդեան մէջ։

—Իտալական զօրքերը Ֆրանսական սահմանագլխին մօտ Սիւզի չըրջակայները համալմբուած են։ Կ'ըսուի թէ ասոնց նպատակն է զինուորական փորձեր կատարել. Միլանի և Ալէքսանդրիի հետեւակ զօրքերն ալ յանակնկալս կանչուելով՝ Էկիլիւ, Սընիս լերան և Ֆէնէսթրէլի ամրութիւնները գրաւեր են։ Զինուորական սոյն չարժման գաղտնիքը Ֆրանսացիք երեւան հաներ են։

—1886ին կայսերական զօրքերը՝ Շարլ տը Լօրէն դքսին հրամանատարութեամբ՝ Օֆին միջնաբերդը գրաւած էին։ Սոյն գրաւման 200ղ տարեդարձին առթիւ՝ Պուտա-Բէչթի մէջ տօնական հանդէսներ պիտի կատարուին օգոստ. 18էն սկսեալ, որ սոյն քաղաքին մէջ պատմական արուեստահանդիսին բացման օրն է։

Սալիսբէի աստիճան տրուեցաւ Մեծ-Եպարքոսի պաշտօնատան քարտուղարներէն Օսման պէյի և Էվդոքի նախարարութեան պաշտօնեաներէն Բազիլ պէյի և Ատիլ էֆ.ի։

—Թուրքիոյ տեղեկութեանց նայելով Թօռնորոգմանց յանձնախումբ մը կազմուեր է ի Բ. Դուռն ընդ նախագահութեամբ Մեծ-եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշայի։

Սոյն յանձնաժողովի անդամք են Սպարապետ Իւրձր, Ալի Սա-

Ա. Գասպարյան, Ստեփանի անունով, ասաց ամոթանքով ժպտալով.

— Ես ինչ գիտեմ, որ ասեմ, ինչ ասեմ, որ գիտեմ,

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ

Ի. Գօլիս Թահմիզ Էօղիւ փողոց թիւ 56
ճիշ, դէմ առ դէմ աղբիւրին
(Հաստատեալ 1 օգոստոս 1883)

—

Շատեր աղնիւ մերազնէից՝ մի քանի ձախող ձեռնարկունեւրու անյաջողութեան վրայ, իրենց հաստատ կարծիք չինած էին թէ, Հայը այս տեսակ գործ չկրնար յառաջ տանիլ, այլ միայն օտարն է ընդունակ։

Այս թիւր կարծիք ջնջելու համար, վաճառատանս հաստատմանէն ցայս օր անցած ժամանակամիջոցը բաւական ապահովեցուցիչ մը լինելով, յուսալից եմ թէ սիրելի ազգայնոցս կողմանէ քան զառաջինն առաւել համակիր ընդունելութիւն վայելելու բախտաւորութիւն պիտի ունենամ։

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի Նպարեղէնի վերաբերեալ ամէն տեսակ ընտիր ապրանք՝ փոքր թէ մեծ քանակութեամբ, «օչան ֆնով» և թէ երաշխաւորեալ։

Վճարմունք կանխիկ են։

Մելքո Տէօվլէթեանց

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵՑՈՒՄԻ

—

Լաւագոյն քառթօնի վրայ ամէն լեզուաւ կը պատրաստուի գին 100 հատը 10 դհկ. պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Յ. Աբրահամեան տպագրան, Յակոբեան խան 13 կ. Պոլիս։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

—o—

ՕՆԱՆՈՒ ՄԵՂՔԸ

կամ

ԳԻՋԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ ՀՆՏԵՒԱՆՔՆԵՐ

Թարգմանեց ի Գաղղիերէնէ

Ե. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Բ. Տպագր. պատկերազարդ

Ազգային նչանաւոր բժշկի մը քննադատական ընտիր նամակովը։

—

Սոյն ընտիր առողջաբանութիւնը՝ խնամով սրբագրուած և պատկերազարդ՝ արժանի է ամեն հասակի ընթերցման։ Կեդրոնատեղին է Զարդարեան գրատուն. կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին 6 Ղրշ.

ԴԻՒՑԱԶՈՒՆՔ
ԱԾԽԱՏՈՒԹԵԱՆ

—

Թարգմանիչ
Կ. Ց. ԳԱՐԱԳԻՒԼԵԱՆ

—o—

Սոյն նչանաւոր և հրահանգիչ գործը, զոր մաս առ մաս տպագրեցինք Բուրաստանի մէջ, այժմ նոյն մեծութեամբ 220 երեսէ բաղկացեալ և 60 հատ գեղեցիկ պատկերներով զարդարեալ զատ գրքի ձևով ևս հրատարակուեցաւ, մաքուր և գեղեցիկ տպագրութեամբ։

Գիրքը՝ որ ճոնուած է Ազգային մեծանուն գրագէտ Տիար Մ. Մամուրեանի անուան, կը պարունակէ նաեւ սոյն նչանաւոր գրագէտին կենդանագիրն ու կենսագրութիւնը, որ ընթերցանութեան արժանի է։

Թղթակազմին գինն է 15 ղրշ.
Կազմեալին » 18 »
Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կը լինի։

ՀԱՄԱՌՕՏ ՓԻԼԻՍՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Գրեց Խորէն եպիսկ. Աչըգեան

Կը ծախուի Զագմագճըլար Ց. Գալաֆեանի գրատուն և ամեն հայ գրավաճառաց քով, գին 5 դհկն.

Եղիչէ Վ. Դուրեան

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

կամ

Ութ մասունք բանի Հայերէն քերականութեան

Սոյն դասագիրքը նախնական մասն է Հեղինակին յօրինած «Ընթացք ի գրոց բարբառ» դասական գործոյն, որոյ Ա. և Բ. աարիներն ի լոյս տեսած են արդէն։

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, գին 3 1/2 դահ. չատ գնողաց օ/օին 10 զեղչ կը լինի։

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Հանդերձ Հայերէն բացատրութեամբ

ի պէտս ազգային վարժարանաց և ինքնընտել ուսանողաց

Ցօրինեց Բ. Մ. Պօղաճեան

—

Կեդրոնատեղին է Զագմագճըլար Էօղուշի տակ Յակոբեան խանի դէմ թիւ 56՝ տեսրակի Թղթի վաճառատունն. կը ծախուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 60 փարայի։

ՄԱՆՈՒԷԼ Կ. ՄԻՐԱՔՈՐԵԱՆ

—

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅԱԲՆԱԿ ԳԱԻԱՌՍ

Արեւելեան Տաճկաստանի

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Սարէն և Զորէն, Հնէն և Նորէն

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏՆՈՑ

Մասն Ա. Բ. Գ. (աաջք)

Հայաբնակ գաւառաց ընդհ. նկարագրութիւնն, տեղագրութիւնն, աշխարհագրութիւնն, չէն և ամայի վանօրէից նկարագիրն, աւանդութիւնք և այլ նիւթեր պարունակող Ազգ. գործ մի է, ամենակարևոր և հետաքրքրական, գրուած չրջահայեաց և չատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայու յաճախակի վերծանութեան։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։ Գին—Ա. և Գ. մասերն 8 ական, իսկ Բ. մասը 10 դհկնի. վարժարանաց համար գոհացուցիչ զեղչ կը լինի և յանձնարարութիւնք ճշդիւ կը կատարուին։

Հեղինակի հասցէն՝ ի Պօլիս մեծ մաքսատան կարգ թիւ 46, Զարեհ էֆ. Թորոսեանի գրատունը։

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՑՕՐԻՆԵԱՑ

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Գ. ՏԻՊ

100 փարա

Մեծ. Մ. Մամուրեան էֆէնտիի յօրինած սոյն ընտիր և գեղեցիկ Ընթերցարանն, որ երրորդ տպագրութեան արժանացած է, հրատարակուած է Բուրաստանի տպագրատունէն, ՏՕՀՆ աւելի գեղեցիկ պատկերներով զարդարեալ և ընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ։

Նախորդ տպագրութեանց թղթակազմին գինն էր 5 ղրշ, իսկ սոյն երրորդ տպագրութեան կազմեալի գին որոշեցինք 100 փարա, չատ գնողներու համար մասնաւոր զեղչ կը լինի։ Կեդրոնատեղին է Զարդարեան գրատուն, Սուլթան Համամ, թիւ 14, և մայրաքաղաքիս բոլոր հայ գրավաճառաց քով։

Բ. ՊՕՋԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Զագմագճըլար, Սագա-Չէչմէի դիմացը թիւ 56

Սոյն նորահաստատ գրատան մէջ կը վաճառուին ամեն տեսակ հայերէն, թուրքերէն և ֆրանսերէն դասական գրեանք, ինչպէս նաեւ թղթեղէն և այլ տեսակ դպրոցական պիտոյք. գիներըը չափաւոր. գաւառական յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին և ընդ փոյթ կը կատարուին գոհացուցիչ պայմաններով։

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Ց. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

Մարգիզուհին բոլոր իւր անդամներովը կը դողդողար։ Յոսկմամբ մտիկ կ'ընէր։

—Պիտի մեռնիմ՝ զաւակէս սպաննուած, աւելցուց տիկին տը Բէրնի։ Երկինք, այս ահաւոր պատիժն ինձ պահած էր։

—Մայր իմ, մեր բարեկամ բժիշկ ժանտրօնը ըզ ձեզ պիտի ազատէ։

—Ո՛չ, քնաւ չյուսար, ըսաւ ինձ։ Աղջի՛կս, Մարգիզին և Յոսթէնին նամակները և իւր ատրճանակին հո՛ն են մնարին տակը։ Պէտք է որ այդ առարկայներն անհետ ուտքանք և ուզածնուդ պէս գործածեցէք։

Մանկամարդը իւր բազուկը մնարին տակ սահեցուց, ուր գտաւ ատրճանակն և երկու նամակները, զորս փութաց իւր գրպաններէն միոյն մէջ պահել։

Վիրաւորեալը իւր անկողնոյն վրայ ինկած էր չնչասպառ և մարած։ Ապառած էր իւր զօրութիւնն այն գերագոյն ճգանց մէջ, զորս դեռ նոր ըրած էր խօսելու համար։ Իւր աչքերն, խոշորցած և անշարժ, ահաբեկնակ լուսով մը կը փայլէին։ Ջերմն, ինչպէս իմացուցած էր բժիշկն, կ'սկսէր իւր ահաւոր ներգործութիւնն ի գործ դնել։

—Աղջի՛կս, ըսաւ գրեթէ խեղդուկ ձայնով մը, աչքերս քօղով մը կը ծածկուին, յիշողութիւնս կը կորնչնեմ, մահը կը մերձենայ... աղջի՛կս, մոտեցուցէք ձեր ճակատը չրթանցս։

Մարգիզուհին իւր մօրը վրայ ծռեցաւ։

Հիւանդը համբուրեց զայն։

—Ա՛սոիկ առաջին մայրական համբոյրն զոր կը չնորհեմ ձեզ, ըսաւ։

Յետոյ, հազիւ յստակ ձայնով մը մրմնջեց։

—Աղջիկս, ընդ միշտ օրհնեալ եղէ՛ք։

Գրեթէ անմիջապէս խեղդուկ հառաչանք մ'արձակեց և անշարժ մնաց, աչքերը բաց, բայց մարած և չնչասպառ։

Մարգիզուհին այնպէս կարծեց թէ՝ իւր մայրը վերջին չունչը առաւ։ Ոտք ելաւ ճիչ մ'արձակելով, և ցատքեց դէպ ի դրան կողմը։

Բժիշկը և Մարգիզը, որք սրահին մէջ կը խօսակցէին, ներս վազեցին մանկամարդին աղաղակը լսելնուն պէս։

Իսկոյն Գ. ժանտրօնն հիւանդին մօտեցաւ և պէտք եղած խնամքները տարաւ։

—Առաջինն նչանն է՛, ըսաւ։

—Տօքթէ՛օր, ազատեցէք մայրս, ըսաւ քաղցրաձայն. ամբողջ կեանքս անոր վրայ կայացած է, Տօքթէ՛օր, ազատեցէ՛ք մայրս...

Բժիշկը սքրուպէամբ գլուխը թօթուեց և պատասխանեց.

—Ես միայն մարդ մ'եմ, տիկին Մարգիզուհի, Աստուա՛ծ միայն հզօր է։

—Այսպէս, այլ եւս յոյս չունի՛ք։

Բժիշկը մահատիպ լուութիւն մը պահեց։

Մանկամարդն սկսաւ լալ, և թաչկինակովը գոցեց բերանը՝ խեղդելու համար իւր հեծկլտանքները։